

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

VIDURINIO UGDYMO JUDĖJŲ TIKYBOS BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJŲ PROJEKTAS

Įgyvendinimo rekomendacijų projektą rengė
Dr. Ruth Reches, Algis Davidavičius

Turinys

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos.....	1
2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.....	2
2.1. III gimnazijos klasė.....	3
2.2.IV gimnazijos klasė.....	5
Ilgalaikių planų pavyzdžiai.....	5
3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti.....	9
4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.....	9
5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai.....	11
5.1. III gimnazijos klasė.....	11
5.2. IV gimnazijos klasė.....	11

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos.

Naujoji judėjų tikybos mokymo programa vietoje ankstesnės siauros orientacijos į religinio kalendoriaus šventes ir šventraščių tekstų pateikimo orientuota į platesnio istorinio konteksto, paaiškinančio tiek šventraščių ar tradicijų raidą, tiek jų socialinę-kultūrinę reikšmę istorijos eigoje. Nuoseklesnis ir platesnis istorinio konteksto pateikimas pritaikomas pagal amžiaus grupes bei nagrinėjamas temas.

Taip pat pateikiama išsamesnė informacija judaizmo visai nežinantiems mokiniams, susiejanti tradicinius mokymus ir šventes su šiuolaikiniu asmens ir visuomenės gyvenimu. Pagrindinis programos akcentas – asmens etinis-moralinis augimas sąryšyje su kitais, bendradarbiavimas ir bendruomeniškumas.

Įvairių kompetencijų ugdymas programoje siejamas su bendra etine „pasaulio taisymo“ (*tikkun ha olam*) orientacija jauno žmogaus gyvenime; religiniai-kultūriniai elementai (šventraščiai, šventės, ritualai) nuosekliai siejami su praktiniais-moraliniais pavyzdžiais, dilemomis, praktikomis. Priklausomai nuo amžiaus pereinama nuo faktinių žinių lygi jų platesnio interpretavimo pagal *pilpul* metodą (atsakymų į probl. klausimus variantų kėlimo ir svarstymo).

2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai.

Tarpdalykinių temų įgyvendinimo galimybės

Tarpdalykinė tema	Tarpdalykinių temų įgyvendinimo galimybės
1. Gimtoji kalba	Visų klasių ugdymo procese judėjų t. BP kiekvienoje temoje arba terminologiškai arba ir tekstologiškai (žydų kultūros paveldo tekstai, Toros ir Talmudo ištraukos) naudojama hebrajų kalba pagal mokinių amžių ir gebėjimų lygį, reguliariai integruojant pamokas su privalomomis hebrajų k. pamokomis, ypač kalendorinių žydų švenčių progomis.
2. Etninė kultūra	Žydų kalendorinės šventės – Roš haŠana, Jom Kipūr, Sukkot, Chanuka, Pesach ir kitos, kassavaitiniai Šabato vakarai mokykloje ir, švenčių progomis religinėje arba kultūrinėje žydų bendruomenėse Vilniuje ar kituose Lietuvos miestuose, tradicinės pilnametystės (bar/bat Micva), bei kiti gyvenimo ciklo papročiai ir apeigos, ypatingų istorinių progų, pvz. Holokausto minėjimų tradicijos yra tiesiogiai, neatskiriamai susiję su Lietuvos bei pasaulio žydų etnine kultūra.
2.1. Tradicijos ir papročiai	Šiuolaikinės įtraukiosios ir demokratinės didaktikos metodus panaudojant mokiniai skatinami kūrybiškai, individualiais bei grupiniais projektiniais darbais įsisąvinti bei tiesiogiai dalyvauti kalendorinių, savaitinių ir istorinių progų tradicijose bei paprotingose veiklose, perprasti ir paaiškinti jų prasmę, reikšmę tiek Lietuvos visuomenės, tiek Lietuvos bei pasaulio žydų bendruomenės gyvenimui.
2.2. Etnografiniai regionai	Tiek tiesioginio ugdymo, tiek nepamokinių užduočių ir pažintinių-šviečiamųjų/ugdomybinių išvykų arba virtualių <i>online</i> veiklų pagalba visų amžiaus ir gebėjimų lygių mokiniai pagal judėjų t. BP išsiaiškina Lietuvos žydų – litvakų – kultūros arealo įvairovę buvusios LDK teritorijoje (įskaitant Latvijos, Baltarusijos, Ukrainos kraštus). Akcentuojamas dabartinės Lietuvos Respublikos geografinis arealas, parodant skirtingas religingumo, vietos papročių ir tradicijų praktikas Vilniaus ir kituose Lietuvos regionuose.
3. Kultūros paveldas	Judėjų t. BP visų mokinių amžiaus bei gebėjimų lygiuose atitinkamai ugdo esminius tiek tarpkultūrinio raštingumo bei dialogo (pasaulio bei Lietuvos mastu), tiek konkrečiai litvakų bei lietuvių kultūros visuminio išmanymo, erudicijos bei praktinio puoselėjimo (dalyvavimo kultūrinėse veiklose, vertingiausių tradicijų palaikymo bei perdavos) Lietuvos demokratijos kultūrai stiprinti bei plėtoti įgūdžius.
4. Kultūros raida	Mokiniams pagal jų amžiaus ir gebėjimų lygį tinkamomis didaktinėmis priemonėmis bei veiklomis perteikiami ir paaiškinami pasaulio, Lietuvos bei žydų kultūros skirtinguose istoriniuose-regioniniuose kontekstuose raidos skirtumai tarpusavy bei dabarties kultūrinių praktikų ar nuostatų atžvilgiu.

2.1. III gimnazijos klasė***Pasiekimų sritis A Šventojo Rašto (ST) pažinimas******Pasiekimas A1 Atpažįsta Šventojo Rašto (ST) sandarą.***

Turinys	Rekomenduojama veikla
<p>Tęsiama pažintis su ST knygų turiniu visose dalyse, analizuojami laisvai pasirinkti tekstai ir minčių dėstymo būdai juose. Siekiama jų pavyzdžiu kurti savus pasakojimus (raštu ir žodžiu). Analizuojamos netiesioginės Biblijos tekstų prasmės, ieškoma jų paralelių su šiandienos gyvenimu. Skaitomi pilni Dekalogo tekstai kaip koncentruotos išminties šaltiniai, siekiant juos iššifruoti kaip pranešimus ir lyginti juos su modernios visuomenės transliuojamais pranešimais apie elgesį, moralę, žmonių tarpusavio santykius ir siekį suprasti Dievą.</p>	<p>- Parengti kelis savus pasakojimus laisvomis temomis, bet laikantis vienos ar kitos ST dalies minčių dėstymo ypatumų - išsirinkti patinkančius tekstus, pasakojimsu iš bet kurios ST dalies, juos pristatyti viešai, diskutuoti, kodėl ir kas patinka</p>

Pasiekimų sritis B Tikėjimo turinio pažinimas***Pasiekimas B1 Analizuoja karaimų tautos ir tikėjimo santykį***

Turinys	Rekomenduojama veikla

<p>Analizuojamas ir reflektuojamas karaimų tikėjimo santykis su judaizmu ir islamu (per ST tekstus, per mokslines ir istorines publikacijas, jas randant internete (pvz. autoriai Dan Shapira, Michail Kizilov, Jurgita Šiaučiūnaitė-Verbickienė, kt.), analizuojamas asmeninis santykis su karaimų tautos ir tikėjimo istorija. Reflektuojamas garso ir muzikos santykis pamaldose – kaip maldos, Dievo išraiškos forma? Nagrinėjamos Dievo apraiškos formos pranašams, ypatingą dėmesį skiriant Mozei. Diskutuojama tikėjimo realizavimo klausimais per Dievo siunčiamus ženklus – palyginamas ankstesnis ir dabartinis patyrimas.</p>	<p>Susipažinti su minėtų autorių darbais – keli mokiniai skaito vieno autoriaus, kiti – kito autoriaus darbus, susitikę surengia diskusiją ir palygina įvairių autorių teiginius; formuoja savo nuomonę, vardina argumentus.</p>
--	--

***Pasiekimų sritis C Bendruomenė ir liturgija
Pasiekimas C3 Gerbia maldos namų šventumą.***

Turinys	Rekomenduojama veikla
<p>Apžvelgiama religinių progų visuma per visus ciklus, svarstoma, kaip tai įtakoja (gali įtakoti) mano gyvenimą. Tęsiama pažintis su paraliturginiu giedojimu (integracija su muzikos dalyku, galimas palyginimas su krikščioniškomis namų giesmėmis) – mokomasi mintinai vienos pasirinktos paraliturginės giesmės (žodžiai ir melodija). Diskutuojama apie maldos patirtis asmeninėje ir bendruomeninėje maldoje. Apmąstoma kenesa kaip šventovė, ypač per potencialios galimybės joje rengti ne religinius renginius prizmę, per galimybę (poreikį?) pamaldose ir interjere naudoti skaitmenines priemones (kokias? kaip?), reikalavimas vyrams ir moterims melstis atskirai (palyginamos maldos ir įprasto bendravimo visuomenėje patirtys).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Projektas lyčių lygybės ir vyro/moters rolių tradicinėje karaimiškoje šeimoje klausimais. Kaip tas atsispindi maldų patirtyse? - paraliturginių giesmių tekstų analizė randant jose religinių ir nereliginių motyvų proporcijas; mokymasis giedoti - diskusija su kviestiniu prelegentu apie krikščioniškas neliturgines giesmes.

***Pasiekimų sritis D Moralė/etika - žmogus ir pasaulis
Pasiekimas D1 Tampa socialiai atsakingu šeimoje ir bendruomenėje***

Turinys	Rekomenduojama veikla
<p>Diskutuojama klausimais ką norėčiau nuveikti bendruomenės labui? Ar ir kokią matau savo rolę bendruomenėje? Aptariami bendrystės keliai: ekumenizmas ir tarpreliginis dialogas, svarstomos temos kaip šis dialogas gali padėti karaimų tikėjimui išlikti ir būti praktikuojamam. Diskutuojama ekumenizmo ir tarpreliginio dialogo klausimais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusija ar projektas klasės ribose kviečiant kartu dalyvauti karaimų bendruomenės atstovus - Diskusija ir/ar projektas kartu su kitų tautybų mokiniais ir/ar išpažinėjais. - Analitinė, parengta diskusija ir/ar projektas apie globalizacijos bei skaitmenizavimo keliamus iššūkius, akcentuojant jų pozityvias savybes santykyje su karaimų tikėjimu ir tikėjimu apskritai.

2.2.IV gimnazijos klasė

Ilgalaikių planų pavyzdžiai

III gimnazijos klasė

EIL. NR.	MOKYMO SI SRITIS	NUMATOMOS VALANDOS
1.	<p>Ko mokysimės šiais metais? Supažindinimas su judėjų tautybės programa, III gimnazijos klasės mokymosi turiniu, pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo kriterijais.</p>	1
2.	<p>34.1. Šventojo Rašto pažinimo mokymosi turinys: 34.1.1. Toros aktualumas šiandien. Kokią etinę ir kultūrinę reikšmę Tanachas turi šiandien žydų ir pasaulio visuomenėse (istorinės-kultūrinės, etinės-moralinės savimonės šaltinis daugeliui pasaulio visuomenių). Kaip mokslininkai nagrinėja Tanacha ir Talmudą (literatūrologijos, istorijos, antropologijos, religijotyros požiūriai). 34.1.2. Apreiškimo paveldėtojai. Kaip Tanacho turiniai yra naudojami šiuolaikinėse medijose? Kaip deramai, nenuvertinant interpretuoti Tanacho ir Talmudo turinius medijų ir kasdienybės kontekste? 34.1.3. Pakrikęs žmogus. Altruizmo ir egoistinės agresijos perskyra Tanache (Berešito istorijų etinės pamokos šiandienai). Žmogaus valios ir gebėjimų ribų suvokimas Tanache (etinės žmogaus veiklos ribos nuo Berešito iki Išminties knygų).</p>	7

3.	<p>34.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi:</p> <p>34.2.1. D-vas ir žmogus. Lech Lecha ir Toldot dalių etinės pamokos (Abraomo moralinė ūgtis). D-o artumos (Šechinos) samprata Tanache ir jos reikšmė šiandien.</p> <p>34.2.2. Žmogaus pokalbis su Kūrėju. Ar maldos padeda šiuolaikiniame, moderniaame, technologiniame gyvenime ir kiek? Ar skiriasi religijos praktikų ir netikinčiųjų solidarumas ir koks jis? Ar judaizmo religinės praktikos gali praturtinti ir būti naudojamos neżydų, netikinčiųjų gyvenime?</p> <p>34.2.3. Pasaulio taisymas: tarpreliginis dialogas. Kaip veiksmingiausia ir saugiausia bendradarbiauti skirtingų įsitikinimų, tikėjimų žmonėms Lietuvoje? Rabinistinio judaizmo vieta šiuolaikinėje Lietuvos kultūroje. ES žmogaus teisių ir lygių galimybių principų taikymo iššūkiai bei galimybės Lietuvos žydų gyvenime.</p>	7
4.	<p>34.3. Švenčių, tradicijų, ritualų, bendruomenės gyvenimas:</p> <p>34.3.1. Žydų kalendoriaus išmanymas. Šiuolaikinių kultūrinių ir pilietinių švenčių Lietuvoje ir žydų kalendorinių švenčių skirtumai bei panašumai . Izraelio pilietinės ir religinės šventės bei jų praktika šiandien. Žydų kalendorinės šventės Europos istorijos kontekste ir dabartinėje ES.</p> <p>34.3.2. Minėjimai šiandieną. Kaip galime kitiems paaiškinti Holokausto minėjimo dienos reikšmę (Holokausto istorijos reikšmė dabarties Lietuvos visuomenei). Kaip minėti Izraelio nepriklausomybės dieną Lietuvoje, kuo litvakų bendruomenė prisidėjo prie Izraelio sukūrimo? Kaip minėti Žuvusių Izraelio karių paminėjimo dieną Lietuvoje ir kuo ji panaši, persipina su Lietuvos pilietinėmis šventėmis?</p> <p>34.3.3. Įvairių kultūrų švenčių tradicijos. Kokios mažesnių Lietuvos etnosų – karaimų, totorių, lenkų, baltarusių – švenčių tradicijos (maistas, drabužiai, apeigos). Kuo litvakų kultūra skiriasi ir kaip susijusi su karaimų bendruomenės kultūra Lietuvoje?</p>	7
5.	<p>34.4. Santykio su visuomene mokymosi turinys:</p> <p>34.4.1. Judaizmas kasdieną. Konfliktai tarp bendraamžių ir tarp kartų – kaip juos spręsti padeda judaizmo tradicija? Požiūris į gyvenimo sėkmes ir nesėkmes judaizme – kaip neprarasti atkaklumo ir vilties (Tehilim, Koheleto. Jobo ir Patarlių knygos).</p> <p>34.4.2. Nuo ortodoksų iki šiuolaikinio judaizmo. Kaip Galuto sąlygomis gyvena ir kokia etika vadovaujasi nereliginiai žydai? Kokios ir dėl ko išlieka vertybinės įtampos tarp religingų ir nereliginų žydų Izraelyje, Diasporoje?</p> <p>34.4.3. Alegorezė Tanacho ir Talmudo literatūroje. PARDES metodo naudojimas Tanacho ir Talmudo alegorijoms perprasti. Pranašo Jonos istorija kaip universali žmogaus pasirinkimų ir vidinių konfliktų gyvenime alegorija – atvejo analizė.</p>	7

6.	<p>34.5. Judaizmo sąsajų su žydų tautos istorija mokymosi turinys:</p> <p>34.5.1. Religinių patirčių ir praktikų įvairovė. Izraelio ir Europos šalių, Lietuvos istorijų sąsajos Tanacho ir Talmudo perspektyvoje – kolektyvinių kančių ir išlikimo motyvai. Kaip judaizmas gali padėti pagydyti kolektyvinės atminties žaizdas Europoje ir Lietuvoje (istorijos aukų vaidmens įveika)?</p> <p>34.5.2. Judaizmas ir menas. Šiuolaikiniai žydų rašytojai ir menininkai kaip universalus humanizmo pavyzdžiai. Šiuolaikiniai Izraelio ir Diasporos inovacijų kūrėjai kaip naujų visuomenės gyvenimo technologijų lyderiai. Šiuolaikinis judaizmas ir nereliginis žydiškumas kaip miesto kultūra.</p> <p>34.5.3. Antisemitizmo raida. Antisemitizmo pavidalai ir atvejai šios dienos pasaulyje ir Lietuvoje. Lietuvos Šoa atminties suderinimas su lietuvių ir kitų tautinių bendrijų istorijos pasakojimais. Antisemitizmo ir kitų diskriminavimo formų bei praktikų panašumai ir skirtumai – pagal lytį, lyties orientaciją, socialinę ar kultūrinę kilmę, tapatybę, amžių ir t.t.</p>	5
7.	Ko išmokau per šiuos metus? Refleksija ir įsivertinimas	1
	Viso:	35

IV gimnazijos klasė

EIL. NR.	MOKYMOŠI SRITIS	NUMATOMOS VALANDOS
1.	<p>Ko mokysimės šiais metais?</p> <p>Supažindinimas su judėjų tikybos programa, IV gimnazijos klasės mokymosi turiniu, pasiekimų vertinimo ir įsivertinimo kriterijais.</p>	1
2.	<p>35.1. Šventojo Rašto pažinimo mokymosi turinys:</p> <p>35.1.1. Toros aktualumas šiandien. Judaizmas ir žydai ateities vizijose – mokslinės fantastikos literatūros apžvalga. Rabinistinio judaizmo ilgalaikis indėlis į žmonijos etinę-moralinę išminties tradiciją; kas yra universalios reikšmės?</p> <p>35.1.2. Apreiškimo paveldėtojai. Kaip komunikuoti Tanacho ir Talmudo išmintį šiuolaikinių medijų pagalba? Kaip jūs mokytumėte Tanacho ir Talmudo pagrindinių mokymų savo vaikus?</p> <p>35.1.3. Pakrikęs žmogus. Altruizmo ir egoistinės agresijos perskyra Tanache (Berešito istorijų etinės pamokos šiandienai – kartojimas). Tanachas, Talmudas ir pasaulio perkaitimas – judaizmo mokymai ekologinėje perspektyvoje (Noacho istorija).</p>	7
3.	<p>35.2. Tikėjimo turinio mokymosi turinys:</p> <p>35.2.1. D-vas ir žmogus. Pasitikėjimas kitais kaip kitų priėmimas ir altruistinis bendradarbiavimas (Juozapo istorija). Kaip keičiasi santykis su D-vu šiandienos visuomenėse ir kokios monoteizmo perspektyvos išvelgiamoje ateityje?</p> <p>35.2.2. Žmogaus pokalbis su Kūrėju. Kuo maldingumo praktika skiriasi nuo šiuolaikinės populiariosios</p>	7

	<p>psichologijos? Postreliginės visuomenės ir būdai būti religingiems arba etiškiems gyvenant jose.</p> <p>35.2.3. Pasaulio taisykas: tarpreliginis dialogas. Izraelio ir Lietuvos socialiniai antrepneriai ir inovatoriai – kokie projektai padeda įveikti visuomenių gyvenimo sunkumus? Kaip įsivaizduotume geresnę Lietuvos ateities istoriją visoms Lietuvos tautoms? Kaip užtikrinti ES žmogaus teisių ir lygių galimybių principų įgyvendinimą įvairialypėje Lietuvos visuomenėje bei kuo čia gali pasitarnauti ar trukdyti judaizmas?</p>	
4.	<p>35.3. Švenčių, tradicijų, ritualų, bendruomenės gyvenimas:</p> <p>35.3.1. Žydų kalendoriaus išmanymas. Ar reikėtų (ir kokių) naujų švenčių Lietuvoje, kaip judaizmo tradicija galėtų būti labiau integruota į Lietuvos švenčių kalendorių? Judaizmo kalendorinių švenčių palikimas Europos istorijoje ir dabartyje.</p> <p>35.3.2. Minėjimai šiandieną. Kaip minėti gausias Šoa atminties progas Lietuvoje, kad tai didintų visuomenės etinę atsakomybę ir jautrumą? Kokią Izraelio pilietinių ir religinių švenčių patirtį galėtų perimti Lietuva?</p> <p>35.3.3. Įvairių kultūrų švenčių tradicijos. W. James'o ir R. Otto aiškinimai, dėl ko bet kuri visuomenė turi šventumo bei ritualų praktikas? Koks galėtų būti multikultūrinės Lietuvos švenčių kalendorius?</p>	7
5.	<p>35.4. Santykio su visuomene mokymosi turinys:</p> <p>35.4.1. Judaizmas kasdieną. Baimės ir pykčio įveika bei pakeitimas atjauta bei bendradarbiavimu judaizme. Pagalba kitiems kaip svarbiausia modalinė ūgties sąlyga I. Salanterio Musar sistemoje.</p> <p>35.4.2. Nuo ortodoksų iki šiuolaikinio judaizmo. Chasidizmo inovacijos ir iššūkiai ortodoksiniam rabinizmui. Žydiško ateizmo ir Apšvietos tradicijos bei perspektyvos šiandien.</p> <p>35.4.3. Alegorezė Tanacho ir Talmudo literatūroje. Kaip ir kokiomis progomis aš interpretuočiau mano pasirinktas šventraščių alegorijas (Tanacho istorijų kartojimas). Kaip aš norėčiau pakeisti alegorines Tanacho istorijas dabarties sąlygomis (Berešito istorijos, pvz., Icchako aukojimas).</p>	7
6.	<p>35.5. Judaizmo sąsajų su žydų tautos istorija mokymosi turinys:</p> <p>35.5.1. Religinių patirčių ir praktikų įvairovė. Rytų ir Vakarų religijų populiarioji perskyra šiuolaikinėje savipagalbos rinkoje ir judaizmui joje tenkantis vaidmuo. Religingumo ir jo įvairovės likimas globalėjančiame pasaulyje. Šiuolaikinės Europos religijos ir jų reikšmė europiečio tapatybei, jų įtampos ir sąveikos su žmogaus teisių bei lygių galimybių užtikrinimo sistemomis,</p> <p>35.5.2. Judaizmas ir menas. Modernus Izraelio menas ir kinematografija bei judaizmo motyvai jame. Žydai ir judaizmas populiarioje pasaulio literatūroje nuo mangos ar komiksų iki elektroninių žaidimų.</p>	5

	35.5.3. Antisemitizmo raida. Ar antisemitizmas išliks ateities Lietuvoje, Europoje, pasaulyje? Ar (ir kaip) įmanomos visuomenės be ženklios vienas kito diskriminacijos? Kuo antisemitizmas panašus į kitas diskriminacijos, lygių galimybių bei žmogaus teisių pažeidimų formas?	
7.	Ko išmokau per šiuos metus? Refleksija ir įsivertinimas	1
	Viso:	35

3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti.

Skaitmeninių mokymo turinio resursų pradinis šaltinis (mokytojai kviečiami aktyviai ieškoti ir plėtoti šį sąrašą):

Nr	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
	11-12 klasės – resursai MakingMenshes, Kurzgesagt, CrashCourse ir Sefaria:	Sefaria yra laisvai prieinamas hebrajų/anglų kalbomis svarbiausių judaizmo tekstų ir jų rabinistinių komentarų resursas.	1. https://www.sefaria.org/texts

4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.

[dar bus papildytas]

1. Šiaučiūnatė–Verbickienė J., sud. Abipusis pažinimas: lietuvių ir žydų kultūriniai saitai. Vilnius, Vilniaus universiteto leidykla, 2010.
2. Bitinas R. Psichologinė ir pedagoginė diagnostika // Kurso tematika ir pratybų dalomoji medžiaga. Vilnius, 2001.
3. Butautis T. Jonišio krašto žydų gyvenimas tarpukariu (1918-1940 m.) Joniškis 2003.
4. Čiplytė J.V. Mažosios Jeruzalės – Panevėžio žydų istorija. Vilnius: Homo liber, 2009.
5. Dawidowicz L. Iš tos vietos ir laiko. Vilnius: Garnelis, 2003 (Knyga apie tarpukario Vilnių)
6. De Laguna G.A. 1963. Speech. Its Function and Development, Bloomington. 322 p.
7. Dvikalbis ugdymas: teorijos ir praktikos sąveika. Projekto medžiaga. (1) Vilnius, 1999 Švietimo ir aprūpinimo centras.
8. Dvikalbis ugdymas: teorijos ir praktikos sąveika. Projekto medžiaga. (2) Vilnius, 2001 Švietimo ir aprūpinimo centras.
9. Epšteinaitė D., sud. Jie gyveno Vabalninke. Vilnius: Valstybinis žydų muziejus, 2009.
10. Gagė N. L., Pedagoginė psichologija /N. L. Gagė, D. C. Berliner. Vilnius, 1994 Alma littera.p. 623.
11. Gailienė D. Aš myliu kiekvieną vaiką / Danutė Gailienė, Laima Bulotaitė, Nijolė
12. Sturlienė. Vilnius, 1996 Margi raštai. p. 126.
13. Grinienė E. Vaiko adaptacija mokykloje. Kaunas, 1984.

14. Giršovičius A. Žydų mokyklos Lietuvoje 1772–1859 metais. K., 1997.
15. Jankauskienė A., sud. Telšių žydų senosios kapinės – atmintis per užmarštį. Telšiai: Klaipėdos regioninio valstybės archyvo Telšių filialas, 2018.
16. Kantautienė L. Raseinių krašto žydai: gyvenimai ir likimai. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2018.
17. Kasatkina V. Tautinių mažumų integracijos galimybės // Lietuvos socialinės paramos kultūrai. Vilnius, 1998. p. 186 – 195.
18. Kievišas J., Pilukienė D. Etnokultūros žinių ir gebėjimų poveikis moksleivių sociokultūrinei integracijai// Pedagogika – 2003, Nr. 65, p.129.
19. Kučinskas V. Socialinis gyvenimas besikeičiančioje visuomenėje// Tiltai: socialiniai mokslai Nr. 2 (7).p. 19 – 28 .
20. Kvieskienė G. Socializacija ir vaiko gerovė. Vilnius, 2003 p.89 – 91.
21. Kvieskienė G. Socializacijos pedagogika. Vilnius, 2000.p. 63/
22. Liaudanskienė A. Padėti integruotis // Informacinis leidinys. Vilnius, 2001 Nr. 1.
23. National Standards for Arts Educations. Reston: MENC, 1994.
24. Kavaliauskas V., sud. Pažadėtoji žemė – Lietuva. Lietuvos žydai kuriant valstybę 1918-1940 metais. Vilnius: Petro ofsetas, 2013.
25. Jonuštė A., sud. Kupiškio žydų bendruomenė. Praeities ir dabarties sąsajos. Vilnius: Petro ofsetas, 2016; Kupiškių krašto žydų bendruomenės pastatai ir paminklai. Vilnius: Petro ofsetas, 2017.
26. Lempertienė L., Šiaučiūnaitė-Verbickienė J., sud. Žydai Lietuvoje. Istorija, kultūra, paveldas. Vilnius: R. Paknio leidykla, 2009.
27. Levit A., sudar. Rietavas. V., 2013
28. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymas dėl Tautinių mažumų švietimo nuostatų 2002 m. sausio 16 d. Nr. 56 Vilnius
29. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2003 m. birželio 17 d. Nr. IX – 1630 Vilnius.
30. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija (Žin. 1995, Nr. 60 – 1501).
31. Mūsų Molėtų žydai. V.: Petro ofsetas, 2016.
32. Niunkaitė Račiūnienė A. Lietuvos žydų tradicinio meno ir simbolių pasaulis. Atvaizdai, vaizdiniai ir tekstai. V., 2011.
33. Petrauskienė M., sud. Fotografas Chaimas Kaplanskis. Telšiai-Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2007.
34. Palangos žydai. Išnykusi miesto istorijos dalis. (Mokslinės konferencijos medžiaga). Klaipėda: Druka, 2017.
35. Platukienė M., Dunderis V., Petrukonytė S. Neatpažinti. Neužmiršti. Alytaus miesto žydų senųjų kapinių epitafijų rinkinys.
36. Poterienė G. Pradinių mokyklų mokinių adaptacija 5 - oje klasėje// Pedagogika - 2002, Nr. 62, p.80.
37. Remeika R. Socializacijos reikšmė vaiko multikultūriniam ugdymui. Vilnius, 1996.
38. Rupeikienė M. Nykstantis kultūros paveldas: Lietuvos sinagogų architektūra. V., 2003.
39. Sidelskis D., sud. Zilberių šeimos ir jų palikuonių istorija (Mūsniukų štetlas). Klaipėda: Druka, 2013.
40. Socialinis ugdymas, Nr. 1 , Vilnius 1998.
41. Socialinis ugdymas, Nr. 2 , Vilnius 1999.
42. Socialinis ugdymas, Nr. 3 , Vilnius 2000.
43. Stepukonienė I., sud. Pakaunės žydai. Kaunas: Naujasis lankas, 2018.
44. Šubas M. Talmudinio mokslo žvaigždė. V., 1997. (Knyga apie Vilniaus Gaoną, kurios gale išspausdintas vienas jo laiškas šeimai)
45. Tautinių mažumų švietimas Lietuvoje: teoriniai ir praktiniai aspektai // Konferencinė

- medžiaga 2000 m. gruodžio 19 – 20 d. 95 p.
46. Telšių atminties knyga: miesto žydų gyvenimas. Telšiai: Žemaičių muziejus „Alka“, 2020.
  47. Telšių žydų bendruomenė istorijos šaltiniuose. Telšiai: Telšių apskrities archyvas, 2015.
  48. Tijūnelienė O. Tautinio kultūrinio tapatumo ugdymas mokykloje - mokytojų
  49. įsisąmonintas uždavinys// Pedagogika - 2002, Nr. 60, p. 94.
  50. Vildžiūnas L., sud. Mano senelių ir prosenelių kaimynai žydai. Moksleivių darbų konkursas. Vilnius: Garnelis. I. 2002. II. 2003. III. 2007.
  51. Viršilienė J., Vitkus H., sud. Šilalės krašto žydai: istorija, atmintis ir paveldas. Šilalė, 2017.
  52. Vitkus H., Skurdauskienė J., sud. Žemaitijos žydų kultūros paveldo atspindžiai. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2019.
  53. Zareckas J., sud. Ukmergės žydų bendruomenės istorija. Ukmergė: Ukmergės kraštotyros muziejus/Valdo leidykla, 2008.
  54. Zingeris E., sud. Šiaurės gėlės. Vilnius: Vaga, 1997.
  55. Žąsytienė M. Švėkšnos žydų bendruomenė XVII-XX a. Klaipėda: Druka, 2018.
  56. Žilinskas A. Dingusios tauto pėdsakais: iš Vilkaviškio žydų kultūrinio paveldo. Marijampolė: Piko valanda, 2016.
  57. Žydai Pasvalio krašte. Pasvalys: Pasvalio krašto muziejus, 2011.
  58. Копченлова И., сост. Евреи на карте Литвы: Биржай. Москва: СЕФЕР, 2015. (Labai naudinga knyga skaitantiems rusiškai, dalyvavo ir Lietuvos autoriai)

5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai.

5.1. III gimnazijos klasė

5.2. IV gimnazijos klasė